

ZÁKLADNÍ ŠKOLA a ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA
Rtyně v Podkrkonoší

Rtyně v Podkrkonoší

Základní škola a Základní umělecká škola Školní 662, 542 33 Rtyně v Podkrkonoší IČO 49290576, tel.: 499 888 134, [www. zsrtyne.cz](http://www.zsrtyne.cz)

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE
na období 2023-2027

Obsah

1 Charakteristika školy, platná legislativa.....	2
1.1 Školní preventivní strategie v obecné rovině.....	2
2 Vymezení cílů školní preventivní strategie	
2.1 Dlouhodobé cíle.....	4
2.2 Střednědobé cíle.....	4
2.3 Krátkodobé cíle.....	4
3 Vymezení cílové skupiny	5
3.2 Pedagogové a další zaměstnanci školy.....	5
3.3 Rodiče	5
3.4 Hlavní aktivity realizace školní preventivní strategie.....	5
4 Základní preventivní působení v rámci podpory zdravého sociálního klimatu školy	6
5 Klíčové osoby podílející se na realizaci školní preventivní strategie	7
5.1 Metodik prevence.....	7
5.2 Výchovní poradce	7
5.3 Pedagogové.....	7
6 Vyučovací oblasti	7
7 Klíčové kompetence žáků	8
8 Vyhodnocení školní preventivní strategie	9

1. Charakteristika školy, platná legislativa

Základní škola a Základní umělecká škola Rтынě v Podkrkonoší vzdělává podle školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání s názvem „Tolerantní základní škola“.

Základními legislativními dokumenty stěžejními pro primární prevenci jsou:

- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28 v souladu se strategií prevence rizikového chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy, národní strategií protidrogové politiky, strategií prevence kriminality – všechny strategie vždy na příslušná období,
- Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při omlouvání nepřítomnosti žáků ve škole a při prevenci a postihu záškoláctví č. j. 10 194/2002-14,
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č. j. 14 423/99-22,
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016),
- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (a její doplnění – vyhláška č. 116/2011 Sb.),
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 379/2005Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.

1.1 Školní preventivní strategie v obecné rovině

Školní preventivní strategie je dlouhodobým preventivním programem pro školy a školská zařízení, na rozdíl od Preventivního programu školy (PPŠ), který je koncipován jako plán jednoletý a vždy k 1. září daného školního roku je aktualizován. Školní preventivní strategie svým konceptem PPŠ zastřešuje v obecnější a dlouhodobější rovině.

Při tvorbě školní preventivní strategie je brán v potaz, kromě výše sepsané legislativy, i školní vzdělávací program, který vychází z příslušného rámcového vzdělávacího programu, a k němu přidružené interní dokumenty. Vychází také z případných limitací časových, personálních a finančních.

Nutné je samozřejmě i určité přizpůsobení se kulturním a sociálním specifikám školy a jejího blízkého okolí, včetně jejího zapojení do vzdělávací struktury města a okresu.

Školní preventivní strategie jasně definuje dlouhodobé a krátkodobé cíle a je naplánována tak, aby mohly být cíle řádně plněny. Napomáhá pedagogickému týmu oddalovat, bránit vzniku a snižovat výskyt rizikových projevů chování (dále jen RPCH). Zároveň zvyšuje schopnost žáků, pedagogů a dalších zaměstnanců školy činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí.

Primárně pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minoritám, cizincům či dětem se specifickými potřebami) při zajištění jejich lidských práv a povinností. Podporuje zdravý životní styl, tj. harmonickou rovnováhu tělesných a duševních funkcí s pocitem spokojenosti, chuti do života, tělesného i duševního blaha (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity).

1.2 Primární prevence je u žáků ve školách a školských zařízeních zaměřená na předcházení zejména následujících RPCH

- záškoláctví: důslednost při omlouvání absence, neomluvená absence více než 10 hodin se hlásí na OSPOD,
- agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie – interaktivní hodiny ve výuce, proškolení pedagogů,
- závislostní chování, užívání návykových látek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky), netolismus (video, televize, počítačové hry, mobilní telefony), gambling (včetně počítačového hráčství) a onemocnění HIV/AIDS a dalšími infekčními nemocemi souvisejícími s užíváním návykových látek – besedy s odborníky, interaktivní formy práce, proškolení pedagogů,
- rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů – besedy s odborníky, interaktivní formy práce, proškolení pedagogů,
- kriminalita, delikvence – důslednost ve výchovně vzdělávacím procesu, besedy s odborníky,
- negativní působení sekt, závislosti na politickém a náboženském extremismu
- spektrum poruch příjmu potravy – besedy s odborníky, učivo probírané v rámci osnov v hodinách (rodinná výchova, přírodopis, přírodověda)
- sexuální rizikové chování – besedy s odborníky, učivo probírané v rámci osnov v hodinách (výchova ke zdraví, přírodopis)

Za společensky a kulturně podmíněné problémy v oblasti primární prevence u žáků jsou považovány:

- nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině a na veřejnosti,
- vysoká společenská tolerance k legálním drogám
- mobilní telefony, internet,
- absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví,
- podceňování primární prevence,
- prevence pouze ve škole, po skončení vyučování nemožnost postihu, nekontrolovatelnost žáků,
- absence prevence v rodinách,
- neodbornost pedagogů v dané oblasti (absence právního vědomí), nedostatečné pravomoci školních metodiků prevence.

Naše školní preventivní strategie se zaměří převážně na zkvalitňování sociálního klimatu školy a jednotlivých tříd, stejně jako zlepšování komunikace mezi vyučujícími a žáky/rodiči. Úzce s tímto souvisí např. i primární působení proti výskytu šikany (včetně kyberprostoru) a vandalismu.

2. Vymezení cílů školní preventivní strategie

2.1 Dlouhodobé cíle

- motivování žáků (a dalších dotčených osob) k rozvoji sociálních kompetencí: ochota a schopnost spolupracovat, tolerance k názorům druhých, k odlišnostem v přesvědčení, kultuře či zvycích ostatních jedinců, konstruktivní kritiky a sebekritiky, zdravé komunikace na úrovních žák-žák, žák-učitel, učitel-učitel a učitel-rodíč,
- podněcování rozvoje vůle a zdravého sebevědomí a tím i odolnosti vůči sociálně nežádoucím jevům,
- podporování vědomí odpovědnosti za své vlastní zdraví i zdraví druhých formou informování o zásadách zdravého životního stylu, především o nebezpečí užívání návykových látek.

2.2 Střednědobé cíle

- úzká spolupráce nejen s rodiči žáků, ale i ostatními pedagogickými pracovníky a dalšími výchovnými, poradenskými a jinými institucemi,
- podpora informovanosti rodičů žáků ohledně RPCH (rizikové projevy chování)
- pozitivní motivace pedagogů k řešení RPCH,
- monitoring úspěchu žáků ve všech oblastech jejich působení (sport, hudba, dramatika, práce s technologiemi atd.) a jejich podpora.

2.3 Krátkodobé cíle

- zajištění průběhu všech plánovaných výchovně vzdělávacích akcí s tematikou primární prevence (viz PPŠ a aktuální možnosti v průběhu daného školního roku),
- aktuální monitoring RPCH.

3. Vymezení cílové skupiny

3.1 Žáci

- všichni žáci 1. - 9. ročníku základní školy
- zvláštní přihlídnutí k žákům:
 - ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí,
 - s nedostatečným prospěchem,
 - se speciálními vzdělávacími potřebami.

3.2 Pedagogové a další zaměstnanci školy

- zaměřena fungování celého týmu,
- zvláštní přihlídnutí k začínajícím pedagogům (čerstvě dostudovaným či nově příchozím)
- intenzivnější podpora (v rámci vzdělávacích aktivit) je směřována k:
 - členům školního poradenského pracoviště,
 - metodikům

3.3 Rodiče

- zapojení všech rodičů,
- zvláštní pozornost věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy (např. šikana či užívání návykových látek),
- individuální pozornost věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, rodičům žáků – obětí/agresorů v případech šikany a další.

3.4 Hlavní aktivity realizace školní preventivní strategie

- odpovědnost za systematické vzdělávání pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v technikách pedagogické preventivní práce, nácviky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a řešení problémových situací,
- systémové zařazování etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu, oblastí preventivní výchovy do výuky jednotlivých předmětů
- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny žáků s důrazem na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování,
- vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času žáků,
- spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro rodiče v oblasti primární prevence
- průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole z hlediska rizik výskytu RPOCH (pozorování, cílené hospitace, dotazníková šetření) a uplatňování nejvhodnějších metod umožňujících včasné zachycení ohrožených žáků,
- diferencované uplatňování preventivních aktivit a programů zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny žáků,
- poskytování poradenských služeb a zprostředkování možnosti poradenských služeb specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro žáky, rodiče i pedagogy,
- včasné a důrazné řešení porušení školního řádu a vyvození patřičných sankcí.

4. Základní preventivní působení v rámci podpory zdravého sociálního klimatu školy

Vztah učitel x žák, učitel x rodič

- Jedním z nejvýznamnějších faktorů, které se pozitivně odrážejí na zdravém klimatu školy (a tudíž i řádně fungující primární prevence) je vzájemná důvěra mezi učitelem a žákem.
- Ta se projevuje převážně tím, že žák ví, že se může na učitele obrátit v případě potřeby a bude respektován jeho názor a individuální potřeby.
- Nezanedbatelný vliv na budování důvěry žáka vůči učiteli je i vztah učitele s rodinou (tedy primárním sociálním zázemím žáka).
- K tomu slouží předně elektronická a osobní komunikace (eŽK, email, třídní schůzky, individuální konzultace, školní akce).
- Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, členy školního poradenského pracoviště atd. s cílem nalézt řešení, které povede k celkové a jednotné výchovně-vzdělávací podpoře žáka.

Vztah žák x žák

- Pro zdárný průběh výchovně-vzdělávacího procesu je zdravé klima třídního kolektivu nezbytné (včetně paralelních tříd v ročníku i napříč ročníky).
- Podpora utváření a upevňování zdravých sociálních vazeb mezi žáky probíhá převážně vhodným působením během vyučování, ale i mimo něj:
 - vytvoření bezpečné přátelské atmosféry během hodin i o přestávce,
 - podpora skupinové a projektové výuky,
 - možnost evaluace a autoevaluace,
 - aktivní účast na celoškolských aktivitách a akcích (projektové dny, exkurze a další.),
 - mimoškolní aktivity, reprezentované převážně kroužky a školní družinou.

Vztah učitel x učitel

Zdravý pedagogický sbor (učitelé, asistenti pedagoga, vychovatelé) je klíčovým předpokladem pro bezpečné školní klima:

- opět platí, že primární je vytvoření bezpečného prostředí, v němž se pedagogové nebojí obrátit se ke svým kolegům s žádostí o pomoc,
- velkým problémem je ostych pedagogů vůči sobě navzájem při vedení vyučovací hodiny,
- nabourání tohoto fenoménu může napomoci: zvýšení vzájemné hospitační činnosti, podpora tandemové a týmové výuky, zkvalitnění komunikace oborových učitelů,
- velkou měrou se na zlepšení vzájemných vztahů mezi zaměstnanci podepisuje i aktivní účast na řadě mimopracovních akcí, kde dochází k utužení přátelských vazeb.

5. Klíčové osoby podílející se na realizaci školní preventivní strategie

5.1 Metodik prevence

- vytváří PPS a podílí se na jeho realizaci,
- komunikuje s učiteli a rodiči v oblasti primární prevence,
- v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě,
- spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence,
- koordinuje předávání informací o problematice RPCH ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy,
- hodnotí realizaci preventivního programu školy.

5.2 Výchovný poradce

- koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence,
- aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech,
- zaměřuje se na péči o žáky:
 - se speciálními vzdělávacími potřebami, pomoc při přípravě individuálních vzdělávacích plánů pro tyto žáky, jejich projednávání a vyhodnocování účinnosti,
 - nadané a talentované, jejich vyhledávání společně s třídními učiteli, návrh další péče o tyto žáky,
 - s neprospěchem (sledování) a ve spolupráci s ostatními vyučujícími hledá způsoby řešení tohoto problému
- pomáhá při řešení konfliktních situací ve škole, hrubých a opakovaných přestupků proti školnímu řádu,
- spolupracuje s dalšími odborníky: pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, kurátor pro mládež, úřad práce, OSPOD.

5.3 Pedagogové

- v rámci výuky se věnují rozvoji kompetencí žáků v oblastech klíčových pro primární prevenci (viz níže),
- provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy,
- na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření,
- třídní učitel (ale nejen on) je v pravidelném kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace (např. eŽK).

6. Klíčové vyučovací oblasti

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v předmětech: prvouka, přírodověda, rodinná výchova, občanská výchova, přírodopis, český jazyk, chemie, tělesná výchova a další. V obecné rovině lze vyčlenit následné vyučovací oblasti:

- oblast přírodovědná (např. biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.),
- oblast zdravého životního stylu (např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.),
- oblast společenskovední (proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.),
- oblast rodinné a občanské výchovy (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.),
- oblast sociálně právní (právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.),
- oblast sociální patologie (postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.).

7. Klíčové kompetence žáků

1. – 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků,
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek,
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu,
- mají vědomosti, jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu,
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování.

3. – 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě,
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl,
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví,
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog,
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc,
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy,
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti,
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva,
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní,
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky.

6. – 9. ročník

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví,
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám,
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem,
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích,
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly,
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí,
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů,
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy,
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky,
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví,
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci,
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny,
- ví, že zneužívání dítěte je trestné,
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek,

- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít,
- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení,
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra),
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat.

8. Vyhodnocení školní preventivní strategie

- vyhodnocení provádí školní metodik prevence a to průběžně (hodnocení PPŠ, dotazníková šetření na klima třídy/školy, hospitační a další činnost atd.),
- po ukončení strategického období budou metodikem vyvozeny závěry pro tvorbu nové strategie,
- o vyhodnocení je průběžně seznamováno vedení školy (hodnocení PPŠ).

Zpracovala: Mgr. Martina Vasiljevová – školní metodička prevence